

Крстић Дарко*

Универзитет у Београду

Православни богословски факултет, Београд

Бокачовски опис избора папе као рефлексија Халкокондиловог става према папству и Флорентинској унији у делу *Ἀποδείξεις Ἱστοριῶν*

Апстракт: Дело *Ἀποδείξεις Ἱστοριῶν* пост-византијског историчара Лаоника Халкокондила представља јединствен спис у корпусу византијске историографије. Аутор није фокусиран на опис византијске историје већ на приказ јачања и успостављања турске државе у Европи. Отуда и позитиван однос према једном не-грчком и не-византијском народу који није посматран као варварски већ легитиман чинилац на историјској сцени. На први поглед, сличан закључак би се могао извести и у погледу Халкокондиловог става према папству и Флорентинској унији. Аутор не показује никакво интересовање за замршене теолошке расправе са папством нити брани православно став. Могло би се рећи да је Халкокондил индиферентан према теми односа православних и папства. Међутим, изразито бокачовски и бизаран опис како избора папе тако и града Фераре (у коме су започети преговори о унији) указује на компликованији став писца према папству и Флорентинској унији. Иако на први поглед објективан и непристрасан према папству и унији, Халкокондил их приказује на такав начин да није тешко детектовати одређени презир и подсмех према њима.

Кључне речи: Лаоник Халкокондил, историја, избор папе, Ферара, Флорентинска унија, Бокачо.

Монументално историјско дело пост-византијског писца из 15. века, Лаоника Халкокондила,¹ по много чему одудара од историографије његових претходника и представља јасан дисконтинуитет у поређењу са основним векторима византијског схватања и писања историје. За разлику од свих његових претходника, који су фокусирани на судбину РOMEЈСКОГ царства са центром у Константинопољу, Халкокондил радикално мења жижу интересовања и поглед скреће са посрнулог и у време писања свог дела већ уништеног РOMEЈСКОГ царства на ојачало Турско царство које је незадрживо напредовало у Европи. Силазак једног царства са историјске сцене, као и истовремени успон другог имају за последицу да се Халкокондил примарно фокусира на Турке (Moravcsik 1983, 392; Markopoulos 2000, 206), док РOMEЈЕ описује само спорадично и то увек у вези са Турцима (Nicoloudis 1996, 65–66). Рапидно ширење Турског царства науштрб других др-

* darkovelja@yahoo.com

¹ Детаљније податке о датуму писања Халкокондилове *Историје* могуће је пронаћи у невеликом броју чланака који су посвећени овој тематици (Darko 1923–1924; Kaldellis 2012).

жава и народа пружа Халкокондилу прилику да у херодотовском стилу пружи етнографски приказ бројних народа, њихову историју и разноврсне обичаје (Markopoulos 2000, 211; Akisik-Karakullukcu 2019, 3–4).

Изражено Халкокондилово интересовање за географију и етнологију других народа представља ону херодотовску црту² због које је логично што је своје историографско дело назвао *Ἀποδείξεις Ἱστοριῶν*, свесно опонашајући чувени увод Херодотовог дела *Ἡροδότου Ἀλικαρνησέως ἱστορίας ἀπόδεξις* (Bakker 2007).

У оквиру интересовања за друге народе и културе, Халкокондил обраћа пажњу и на папство и римокатолицизам. Два су политичка разлога за интересовање Халкокондила за Римокатоличку цркву и нарочито папе: један је њихова константна активна улога у покушајима спречавања турског надирања у Европу, а други је најзначајнији верско-политички догађај његовог времена – Флорентинска унија (1439). По Халкокондиловом извештају, главни актер склапања уније је био папа (Евгеније IV). Халкокондил приказује прву фазу склапања уније, разговоре у Ферари (1438), као преговоре између цара Грка и папе:

Ὁ μέντοι Ἑλλήνων βασιλεὺς ὡς παρὴν ἐν Φερραρίᾳ παρὰ τὸν Ῥώμης ἀρχιερέα, ὃς αὐτοῦ τότε διατρίβων ἐτύγχανεν ἀπὸ Ῥώμης ἀφικόμενος (...) ἐς διάλεξιν τε κατέστησαν πολυπραγμονοῦντες τὴν διαφορὰν, ὅποι ἔχει ἄμεινον κεῖσθαι αὐτοῖς ἀμφοῖν” (Laonici 1923, 66, 3–8).³

А цар Грка беше присутан у Ферари заједно са првосвештеником Рима, који се деси да тада ту борављаше дошавши из Рима (...) и ступише у разговор испитујући до детаља међусобну разлику (у исповедању вере), тражећи најбоље решење које ће одговарати обојици.⁴

По преласку делегација у Фиренцу, насупротив папи као једином актеру у преговорима око уније са римокатоличке стране, појављују се бројни Грци из цареве делегације, наравно на челу са „царем Грка“ (Јован VIII)⁵. Као и у Ферари, до детаља се испитују међусобне разлике у вери (πολυπραγμονοῦντες ... τὴν ... διαφορὰν = II, 66, 7), али су сада актери οἱ Ἕλληνες σὺν τῷ ἀρχιερεῖ (Laonici 1923, 67, 18–19), а не више само папа и цар Грка. Иако зна за присуство бројних кардинала (καρδινάλιοι) око папе, Халкокондил описује искључиво папу као учесника преговора са римокатоличке стране чиме читаоцу сугерише извештај су-

² Због недвосмисленог утицаја Херодота на Халкокондила, Калделис назива Халкокондила „новим Херодотом“ (Kaldellis 2014, 38–70).

³ Текст Лаоникових *Ἱστοριја* је сачуван у PG 159, 13–556, али се у чланку наводе цитати из критичког издања које је припремио мађарски византолог Е. Дарко (Laonici 1923).

⁴ Овај, као и сви остали преводи Халкокондилових текстова на српски језик у овом чланку, потичу од аутора.

⁵ О бројној цареве делегацији Острогорски извештава да се цар Јован VIII налазио „у пратњи свог брата Димитрија, патријарха Јосифа, неколико митрополита и многих епископа и игумана“ (Острогорски 1993, 521).

периорности и иницијативе који папа – барем у Халкокондиловим очима – поседује. Овакав закључак потврђује и Халкокондилов опис папиног избора двојице изузетно учених чланова грчке делегације, Висариона никејског и Исидора московског, за своје пријатеље и њихово преобраћање у католичанство, као и давање њима титуле кардинала (Laonici 1923, 68, 1–4). Овај имплицитан позитиван став према папству као да долази у извесну колизију са генерално непристрасним и хладним ставом Халкокондила по питању уније, пошто се отворено не сврстава ни на једну страну, тј. не показује симпатије ни према склапању уније ни према одбрани православља (Kaldellis 2014, 177). То је навело поједине научнике да тврде како је Халкокондил индиферентан према Римокатоличкој цркви (Hunger 1978, 489), као и према питањима уније. Међутим, иза феноменолошки незаинтересованог за теологију Халкокондиловог приступа није немогуће ухватити одсјае како негативног тако ни позитивног односа према папству, као што смо то видели у претходном осврту на опис актера код разговора за склапање уније. Akisik-Karakullukcu сматра да је Халкокондил про-унионистички расположен (Akisik-Karakullukcu 2019, 29); Николудис оставља могућност да је Халкокондил гајио извесне симпатије према папству, што покушава да оправда Халкокондиловим позитивним описом проунијатских Висариона и Исидора (Nicoloudis 1996, 62–63); с друге стране, Моравчик (Moravcsik 1983, 394) и Калделис (Kaldellis 2013, 143) просто констатују да Халкокондил има извесно, мада не резолутно, негативно расположење према папству, иако за такве тврдње ниједан од њих двојице не износи никакве доказе из текста.

Циљ овог чланка је да баци одређено светло на Халкокондилов однос према папству анализирајући текст, литерарни контекст и лектичке асоцијације описа избора новог папе.

Избор новог папе – рупа (ὀπή) на кревету

Опис избора новог папе представља једну од најгротескнијих епизода целокупног Халкокондиловог дела и Хунгер с правом констатује да је реч о анегдоти типа Бокачовог *Декамерона* (Hunger 1978, 488). Међутим, наша анализа неће приступити Халкокондиловом извештају о избору новог папе као изолованом тексту, већ у ширем наративном и лектичком контексту описа Италије и њених градова. Ту се издваја опис Фераре, дакле града у коме су почели преговори око уније 1438. године, јер се у том опису налази још једна ништа мање бокачовска епизода која има доста заједничког – како на нивоу мотива, тако и лектички – са описом избора новог папе. Због тога је јаснији увид у Халкокондилов став према папству могуће добити из синоптичке и интертекстуалне анализе бокачовског описа избора новог папе са сродним бокачовским текстом само неколико страница раније.

Халкокондил започиње опис избора новог папе сабором кардинала у некој кући после смрти претходног папе. Кардинали из римских породица Колона и Орсини имају највише утицаја при избору. Писац наглашава да се не изабира најбољи кандидат за папу, већ да свако гласа за своје пријатеље (ἐπιτηδείους).

Поред свега, избор новог папе је често затворен за кандидате ван Рима који се код Халкокондила карактеристично називају ἐπύληδες, што је термин који је у оштрој супротности са термином αὐτόχθονες.⁶ Према томе, Халкокондил описује клијентелизам великих римских породица и онемогућавање дошљака ван Рима да се кандидују за папу као основне карактеристике процедуре за избор новог папе (Laonici 1923, 77, 1–9). Јасно је да овакав опис тешко може код читаоца да изазове позитивну конотацију и закључак да се нови папа бира по мериторним критеријумима. Међутим, шок за читаоца настаје у наставку описа избора новог папе јер он по избору мора да прође гротескни бокачовски текст – бизарну проверу да ли је мушкарац.

Као разлог за проверу пола новоизабраног папе Халкокондил наводи мишљење (δοκοῦσι) да је некада давно једна жена засела на архијерејски трон Рима (паписа Јована). Није било очито да се не ради о мушкарцу јер – и овде се Халкокондил поново ослања на етнографске увиде – скоро сви мушкарци у Италији и западној Европи брију своје браде. Тако је паписа затруднела и породила се усред Свете Евхаристије (γεννήσαι τε τὸ παιδίον κατὰ τὴν θυσίαν) пред запрепаштеним народом (Laonici 1923, 77, 14–19).

Халкокондил даје и бизарне детаље провере пола новог папе, што представља бокачовски врхунац епизоде:

Ἐπειδὴν δὲ τὰς ψήφους ἐπιλέγωνται καὶ ἀποδειχθῆ, ἀρχιερέα ἀναγορεύουσί τε αὐτόν, οἴκοι κατέχοντες, ἐς ὃ ἂν καὶ τοῖς λοιποῖς συνδόξη ἢ αἴρεσις. Καθίζουσι δὲ ἐπὶ σκίμματος ὅλην ἔχοντος, ὥστε καὶ τῶν ὄρχεων αὐτοῦ ἐπικρεμαμένων ἀπτεσθαί τινα τῶν προσταχθέντων, ὥστε καταφανῆ εἶναι ἄνδρα εἶναι τοῦτον (Laonici 1923, 77, 9–14).

А када гласају и неко буде изабран, њега проглашавају архијерејем (папом), и држе га у кући док се и остали (кардинали) не сложе са избором. Затим га поседају на низак кревет који има отвор, тако да његове висеће тестисе додирне неки од кардинала коме је то дато у задатак, да би било јасно да је он мушко.

За намештај који одређени кардинал користи за испитивање пола новоизабраног папе Халкокондил користи термин σκίμπος, који према Liddell-Scott-овом речнику означава нижу постељу или кревет (Liddell-Scott 1883, 1399), а не столицу како ову реч преводи Калделис (Laonikos 2014, 37). Иако ово може да изгледа као језичка ситница, Халкокондилов избор термина за намештај који поседује рупу (ὄλη) и на коме се проверава пол новоизабраног папе је битан детаљ. Он омогућава читаоцу да створи не само упечатљиву слику провере пола новоизабраног папе већ и појмовну и представну асоцијацију са једном другом бокачовском анегдотом, која је описана само неколико страница раније у истој Шестој књизи Халкокондилове *Исијорије*.

⁶ Herodotus, *Ἱστορίαι* 4, 197: Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες αὐτόχθονες... Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες ἐπύληδες.

Пре него што пређемо на сличну сцену, неопходно је завршити Халкокондилов опис ове бизарне провере. Када одређени кардинал додирне тестисе тестираног папе, радосно узвикује: „Господар нам је мушкарац“ (Laonici 1923, 77, 19–78, 2).

Није тешко претпоставити како се осећа читалац ове анегдоте и какво мишљење може да формира о избору папе. Међутим, Халкокондил се избором места у тексту на коме ће да опише избор новог папе (II, 77, 1 – II, 78, 2) побринуо да читаоца наведе да ову епизоду повеже са једном блиском претходном епизодом (II, 63, 14 – II, 64, 23) у којој се такође помињу кревет, рупа на њему и нечије гениталије. Халкокондил је тако структурирао своје дело да ове две епизоде буду веома близу и да имају исувише упечатљиву и бизарну заједничку тематику да је читаоцу просто немогуће да их не асоцира и интертекстуално их не прочита.

Несрећна судбина владара Фераре

Ову, вероватно још бизарнију и бокачовскију епизоду од провере пола новоизабраног папе, Халкокондил наративно и историјски повезује са Флорентинском унијом и боравком папе у Ферари на почетку преговора о унији. На тај начин, не само бизарном заједничком тематиком него и појављивањем папе у обе епизоде, Халкокондил ствара још чвршће наративне везе између две епизоде.

Сама епизода о несрећној судбини недавног владара Фераре⁷ (II, 63, 14 – 66, 2) вешто је убачена у извештај о историјату уније, јер ако би била изостављена не би уопште прекинула наративну нит текста; II, 63, 13 природно се наставља на II, 66, 3 описом грчке делегације у Ферари. Према томе, наведена епизода је дата као етнографско-морална цртица о граду у којем су започели разговори о унији.

Код Халкокондила се на овом месту примећује још једна брижљиво одабрана наративна техника која треба да текстуално омеђи почетак и крај наведене епизоде – *inclusio*. У наведеној епизоди *inclusio* представља реч *ξυμφορὰ* која се односи на владара Фераре који је представљен изразом *ὁ τῆς πόλεως ἄρχων*:

II, 63, 14-15: *ὁ τότε τῆς πόλεως ἄρχων...ξυμφορὰ δὲ συνεβεβήκει αὐτῷ τοιάδε.*

II, 65, 22-23: *τοιαύτη μὲν τύχη ὁ τῆς πόλεως ἄρχων περιπεσὼν συμφορᾷ τε ἐχρήτο.*

Халкокондил наводи како је владар Фераре имао жену аристократског порекла и ванредне лепоте. Међутим, она се заљубила у мужевљевог ванбрачног сина кога је завела тако да се и он заљубио у своју маћеху и лудачки је желео неко време (*ἐπὶ χρόνον ἐπεμαίνετο τῇ γυναίκεϊ μητρειᾷ οὖσῃ ἑαυτοῦ*). Ова веза није могла да промакне очима послуге, па је тако једна од слушкиња одала ову тајну свом љубавнику који је био близак пријатељ владару Фераре. Он му открива да га жена вара (*μίσησθαι ἐν φιλότῳ*) са ванбрачним сином, што карактерише као неморалне ствари (*ἀθέμιτα γινόμενα πράγματα*) и недопуштено понашање (*ἄθεσμα*). На

⁷ Ради се о ферарском маркизу по имену Николо д Есте (1393–1441).

крају, он саветује пријатељу да отера и жену и ванбрачног сина (Laonici 1923, 63, 15 – 64, 11).

Пошто се преварени муж нашао у чуду, зажеleo је да се лично и својим очима увери у истинитост овако тешке оптужбе у вези своје жене. Зато је изнад кревета (ἐπὶ τῆν κοίτην ἄνωθεν), на коме је сумњао да се одиграва овај нечувени разврат, направио малу рупу (ὀπήν) тако да је љубавници не приметe и да би он кроз њу могао да види своју жену у сексуалном чину (μισχομένην) са својим сином. Када је то видео и посведочио својим очима женину превару, позвао је прво жену на одговорност. Повређени муж наступа са позиција религиозног морала и моралног пуританизма, третирајући женин гест као најбезбожнији (ἀνοσιώτατα πασῶν δὴ γυναικῶν) у поређењу са свим осталим женама прељубницама. Њена пожуда према свом пасторку је окарактерисана као лудило (μανίας) на које је навео неки демон (δαίμων), чиме преварени муж жели да нагласи величину моралног преступа своје жене. Ако се сетимо да је малопре синовљева поамама према својој маћехи описана глаголом ἐλцаίνομαι а женина поамама према свом пасторку као демонска μανία, добијамо јасну моралну квалификацију овог најнесветијег чина као лудила (Laonici 1923, 64, 11–21). Потом жена признаје своју кривицу за дуготрајно варање свог мужа са пасторком, што квалификује изразом ἀνοσιώτατα ἔργα, док ову пожуду назива τὸν ἀνοσιώτατον ἔρωτα (Laonici 1923, 64, 21 – 65, 6).

Затим Николо д Есте позива свог ванбрачног сина на одговорност, али ту епизода добија свој бокачовски врхунац. Син је изненађен што је прељуба откривена и мора да призна кривицу и тражи опроштај од оца. Са њим је код оца дошао и његов пријатељ, глумац (μῦθος) по занимању, за кога отац сазнаје да је не само од почетка знао за ову најодвратнију везу већ је прељубницима помагао и свог друга је подстицао на сексуални однос (ᾤτρυνεν ἐπὶ τὸν ἔρωτα) са маћехом. Занимљиво је да Халкокондил тако наративно конструише причу да су прељубочинци приказани као жртве наговарања и подстицања; жену владара Фераре на прељубу тера демон, а младића подстиче његов пријатељ глумац. Међутим, када отац пита глумца зашто је активно саучествовао у овом најбезбожнијем чину (ἔργον ἀνοσιώτατον) (Laonici 1923, 65, 6–14), добија изненађујући одговор: „...τὴν ἑρωμένην τοῦ σοῦ παιδὸς ἐλόμενος συνεγένου· διὰ ταῦτα σὺν δίκῃ ἐποίησέ τε τοιαῦτα“ (Laonici 1923, 65, 14–15) („девојку твога сина си узео и спавао си са њом; због тога са правом ти је (син) учинио све ово“).

Халкокондил објашњава шта се десило пре прељубе владареве жене са његовим ванбрачним сином. Раније је владарев син био заљубљен у једну девојку са којом још није био спавао; а када је његов отац сазнао да је синовљева девојка прелепа, узео је девојку на силу и спавао са њом. По глумцу, то је био разлог (αἰτίαν) из којег је син кренуо у праведну (σὺν δίκῃ) освету према оцу (Laonici 1923, 65, 16–20). Одједанпут, Халкокондил нам приказује владара Фераре не више као морално супериорног превареног супруга већ као лицемерног силоватеља девојке свога сина! Ово је подједнако гнусно дело као и прељуба Николове жене, мада Халкокондил, наглашавајући да је реч о силовању (ἐβιάσατο), имплицира да је владар Фераре починио гнусније дело јер је његова жена добровољно пристала

на сексуални чин са његовим ванбрачним сином. У сваком случају, Халкокондил наводи читаоца на закључак да је најбезбожнији чин прељубе, који је управо описао, у ствари само праведна освета сина оцу и да је главни узрочник и кривац ове породичне несреће (ξυμφορὰ) сам владар Фераре.

На крају, Халкокондил описује како је владар Фераре наредио да сину буде одрубљена глава, а одмах за њим да исту казну претрпе и његова жена и глумац (Laonici 1923, 65, 20–22). Тако се владар Фераре двоструко огрешио о свог ванбрачног сина: прво му је обешчистио девојку а затим му је одрубљено главу. Николо д Есте је убио своју жену и сина 1425. године у Ферари (Laonikos 2014, 488), дакле тринаест година пре почетка преговора о унији.

Закључак

Поред феноменолошке неутралности коју Халкокондил показује у вези са римокатоличком вером и нарочито Флорентинском унијом, пажљивије читање описа почетка преговора око уније у Ферари 1438. године указује на одређени ниво негативности, како према Ферари тако и према папству, који писац имплицира. Чињеница да Халкокондил лектички, а наративно и тематски повезује бизарне епизоде избора новог папе и породичног разврата владарске породице у Ферари – описујући у оба случаја бокачовску сцену посматрања туђих гениталија кроз рупу (ὄπτη) на кревету⁸ – баца другачије светло на његов став према папству и Флорентинској унији. Опис бокачовских детаља наведених епизода резултира осећајем бизарности и својеврсног презира који Халкокондил имплицира како према папи тако и према владарској породици града у коме су започети преговори око уније. Ако се запитамо како је у светлу горе наведених чињеница Халкокондил посматрао и евалуирао преговоре са папом око уније који су започети у Ферари, логичан одговор би био да његов став није био неутралан. Он нити је имао превише поштовања према папству – а самим тим ни према папи Евгенију IV – због крајње бизарног начина избора сваког новог папе, али ни према Флорентинској унији која је започета у граду који је био под влашћу човека кога је задесила велика породична несрећа (ξυμφορὰ) проистекла из његовог разврата. Бизарност везана за папу као протагонисту уније са римокатоличке стране, као и разврат и скорашња несрећа који су се надвијали над градом у коме су започети преговори о унији, упућују на закључак да Халкокондил није благонаклоно гледао на почетак преговора у Ферари која је била под влашћу детеубице Никола д Естеа. Халкокондилов закључак би лако могао да буде исказан у виду питања: како је могуће да се нешто добро изроди из уније коју, с једне стране, иницира човек коме су гледали (и додиривали) гениталије кроз рупу у кревету, а о којој се, с друге стране, преговара у граду у коме влада силоватељ и детеубица који је такође кроз рупу у кревету гледао како му ванбрачни син спава са женом? Човек који

⁸ Еротске анегдоте код Халкокондила представљају, по Маркопулосу, рефлексiju сличних Херодотових епизода (Markopoulos 2000, 215).

даје овакве бизарне податке о папи као предводнику уније и граду у коме су започети преговори тешко би могао да буде окарактерисан као неутралан посматрач уније и још теже као проунионистички историчар. Презир и подсмех су утисци који остају после читања ове две тематски повезане епизоде у Халкокондиловој *Историји*.

Библиографија

Извори

Laonici (1923) – *Laonici Chalkocandylae Historiarum Demonstrationes II* (ed. E. Darko). Budapest: Typis Societatis Franklinianae.

Литература

Латинична

Akisik-Karakullukcu, A. (2019). “A Question of Audience: Laonikos Chalkokondyles’ Hellenism”, in: *Byzantinische Zeitschrift*. Vol. 112, 1, pp. 3–4.

Darko, E. (1923–1924). “Zum Leben des Laonikos Chalkondyles”, in: *Byzantinische Zeitschrift*. Vol. 24, pp. 29–39.

Hunger, H. (1978). *Die Hochsprachliche Profane Literatur der Byzantiner I*. München: C. H. Beck’sche Verlagsbuchhandlung.

Kaldellis, A. (2012). “The Date of Laonikos Chalkokondyles’ *Histories*”, in: *Greek, Roman, and Byzantine Studies*, Vol. 52, pp. 111–136.

Kaldellis, A. (2013). *Ethnography after Antiquity: Foreign Lands and Peoples in Byzantine Literature*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Kaldellis, A. (2014). *A New Herodotos: Laonikos Chalkokondyles on the Ottoman Empire, the Fall of Byzantium, and the Emergence of the West*. Washington, D.C.: Dumbarton Oaks.

Laonikos (2014) – Laonikos Chalkokondyles, *The Histories (volume II)* (translated by Anthony Kaldellis). Washington, Cambridge, Massachusetts, London: Dumbarton Oaks, Harvard University Press.

Liddell, H. G. & Scott, R. (1883). *Greek-English Lexicon*. New York: Harper & Brothers.

Markopoulos, A. (2000). “Das Bild des Anderen bei Laonikos Chalkokondyles und das Vorbild Herodot”, in: *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik*. Vol. 50, pp. 205–216.

Moravcsik, G. (1983). *Byzantinoturcica I: Die Byzantinischen Quellen der Geschichte der Türkvölker*. Leiden: Brill.

Nicoloudis, N. (1996). *Laonikos Chalkokondyles: A Translation and Commentary of the “Demonstrations of Histories” (Books I-III)*. Athens: Historical Publications St. D. Basilakopoulos.

Грчка

Bakker, E. J. (2007). „Η ανάδειξη της ιστορίας: Ηροδότου ιστορικής απόδεξις“, in: Bakker, E. J., de Jong, I. J. F, van Wees, H. (ed.). *Εγχειρίδιο Ηροδοτείων σπουδών*. Αθήνα: Μεταίχμιο, pp. 25–50.

Ђурилична

Острогорски, Г. (1993). *Историја Византије*. Београд: Просвета.

The Boccaccian Description of the Election of a New Pontiff of Rome as the Reflection of Chalcocondyles' Attitude toward the Papacy and toward the Union of Florence in his *Αποδείξεις Ιστοριών*

Summary: The post-Byzantine historian Laonikos Chalkocondyles pioneers a unique approach to the writing of the Byzantine history. A marked difference from both previous and contemporary Byzantine historians is his generally positive and benevolent attitude toward various non-Byzantine nations and states. He is not ultimately focused on the declining Byzantine Empire but on the emerging political and religious powers of his day. Besides the prominent place that Chalcocondyles ascribes to the Turkish Empire and its successful spread over Europe, he shows considerable interest in Italy and especially the Papacy. This is quite understandable since Chalcocondyles depicts in detail the most important Church event of his time – the Church Union of Ferrara-Florence, which took place in 1438/1439. Chalkocondyles' attitude towards the Union may at first appear as impartial. Nevertheless, under the phenomenological unbiased description of the course of the negotiations regarding the Union, he presents two highly erotic-laden episodes that shed Boccaccian light on the institution of Papacy and on the city of Ferrara, where the negotiations commenced. By placing these two bizarre episodes – with the common subject being looking at the genitals of the protagonists through the hole in the bed – one after another, Chalcocondyles presents both the ritual of the election of the new pontiff of Rome and the sexual scandals of the ruling family of Ferrara in a highly contemptuous and derogatory way. Chalcocondyles is neither impartial regarding the Union nor siding with the Orthodox party, but he is certainly even more distanced from any pro-unionist position.

Key words: Laonikos Chalcocondyles, History, Papacy, Ferrara, Boccaccio.